

<https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2018/jun/13149/16.pdf> (дата звернення: 14.10.222);

6. Месюк М. В. Взаємодія інститутів влади та громадянського суспільства в Україні у контексті євроінтеграційних процесів. *Державне управління. Інвестиції: практика та досвід*. 2018, № 8. 87–93 с.

7. Окуньовська Ю. В. Політико–правова база діяльності громадських організацій Польщі. *Політичні інститути та процеси*. 2018, № 2. 75 – 79 с.;

8. Лотюк О.С. Особливості механізму конституційно правового регулювання громадянського суспільства. *Вісн. Вищ. ради юстиції*. 2013, № 1 (13). 92–101 с.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-263-0-13>

**ENHANCING CONSTITUTIONAL AND LEGAL GUARANTEES
OF PERSON'S AND CITIZEN'S POLITICAL RIGHTS
AND FREEDOMS AS THE KEY TO DEVELOPMENT
OF THE RULE OF LAW AND CIVIL SOCIETY IN UKRAINE**

**ЗМІЦНЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВИХ ГАРАНТІЙ
ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА –
ЗАПОРУКА РОЗВИТКУ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ
І ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ**

Rehushevskiy E. Ye.

*Candidate of Law, Docent
Kyiv, Ukraine*

Регушевський Е. Є.

*кандидат юридичних наук, доцент
м. Київ, Україна*

Становлення і розвиток правової держави і громадянського суспільства процес динамічний, тісно пов'язаний з різними факторами суспільного і державного життя, які одночасно є й передумовою руху до поставленої мети. Це процес реформування, на якому суспільство і держава набувають якісно нових форм, а одне з головних місць у цьому процесі займають саме політичні гарантії. З активізацією політичного життя суспільства і держави з'являються нові орієнтири їх реформування.

Розбудова правової держави вимагає не просто вирішення нагальних проблем суспільства, а створення тих умов (соціальних, економічних, правових), за яких процес їх реалізації буде гарантованим, реальним. Зокрема до таких умов слід віднести становлення сильної правової, політичної, економічної і інших важливих систем функціонування держави. Принциповими у цьому аспекті є суверенітет держави, який є похідним від суверенітету народу; суворе дотримання її демократичних засад, сталість її конституційного ладу; суворе забезпечення законності і неможливості зловживань з боку політичної влади; забезпечення відкритості політичної системи; утвердження засад суспільного життя на принципах політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності; утвердження принципу спрямованості діяльності держави по забезпеченню і реалізації прав і свобод людини і громадянина тощо.

Правова держава є найбільш досконалою формою організації і функціонування державної влади. Розвиток правової держави, як науково-теоретичної концепції і практики організації і функціонування державної влади, невіддільний від становлення інституту прав і свобод людини, який власне і виступає тією ключовою категорією, навколо якої відбувається впровадження правової державності в дійсність. Історія формування і розвитку правової держави тісно пов'язана з пошуками найбільш оптимальних варіантів взаємостосунків між державною владою й індивідом. Найбільш прийнятна взаємодія між державною владою й індивідом ґрунтується на праві і правах людини, які виступають своєрідною протигагою свавілля, неспідконтрольності і безвідповідальності державної влади та забезпечують її здійснення в правових межах. Саме права людини опосередковують відносини між державою і особою у правовій державі [1, с. 123].

На нашу думку, існує декілька важливих аспектів, які безпосередньо є визначальними у становленні і розвитку правової держави і громадянського суспільства. Зокрема велику роль у цьому процесі відіграють правова і політична системи, правова культура і політична свідомість, режим законності тощо. Процес становлення правової держави тісно пов'язаний зі встановленням панування права, підпорядкуванням державних органів і посадових осіб законові, з принципом розподілу влади. Тож вдосконалення правової і політичної систем, підвищення правової культури і політичної свідомості, становлення режиму законності є складовими тієї формули, за якою може проходити становлення і розвиток правової держави і громадянського суспільства. Конституційно-правові гарантії

політичних прав і свобод людини і громадянина займають у цьому процесі центральне місце.

Так, конституційно-правові гарантії політичних прав і свобод людини і громадянина забезпечують формування правової і політичної системи держави і українського суспільства, є невід'ємним засобом і одночасно підґрунтям конституційно-правового реформування.

Маючи властивості акту прямої дії, виняткової ваги і значення, юридичного верховенства, основи правової системи країни (стаття 8 Конституції України [2]), Конституція вказує на нормативність права, розгляду норми права як загального правила поведінки, що встановлено законодавцем, або повноважними органами. Такими своїми властивостями Конституція зобов'язана її змісту, а саме конституційно-правовим гарантіям, що є основою у формуванні всіх правових актів держави, які покликані регулювати відносини у суспільстві, між людиною і державою, людиною і суспільством. Конституційно-правові гарантії є результатом вивчення практики та її узагальнення у відповідності з принципом справедливості і переконань [3, с. 53-55].

Діяльність політичних партій і громадських організацій тісно пов'язана з підвищенням правової і політичної культури суспільства. І хоча в цьому саме на них покладені великі надії, держава повинна активізувати свою діяльність у цьому напрямку. Правова держава – результат поступового розвитку суспільства і його культури. Історія знає різні суспільства з різними політичними режимами, і в кожному з них проявляються риси конкретної правової культури. Підвищення рівня правової і політичної культури є і буде залишатися актуальною проблемою на всіх етапах становлення і розвитку правової держави і громадянського суспільства.

Сприяння формуванню культури і інфраструктури оцінки соціально значущих проектів і проектів у сфері захисту прав і свобод людини та громадянина сприяє збереженню та розвитку загальноукраїнської ідентичності, єдиного культурного простору країни [4, с. 82-85].

Демократія і громадянське суспільство – супутні явища. Їхнє становлення в Україні йде складно, суперечливо, не без негативного впливу з середини і зовні. На цей процес впливає цілий комплекс факторів економічного, соціально-політичного, морального і міжнародного характеру. Вже більше восьми років Україна піддається окрім військової й іншим видам агресії та проявам тиску. Проте, навіть у цих умовах, українське суспільство підтвердило здатність до самоорганізації, об'єднання навколо демократичних цінностей і збереження суспільної і державної ідентичності.

Так, у лютому 2022 року законопроект «Про місцевий референдум» (реєстр. № 5512 від 19 травня 2021 р.) отримав схвальну оцінку Європейської комісії «За демократію через право» (Венеційська комісія), яка спільно з Бюро демократичних інститутів та прав людини ОБСЄ провела аналіз відповідності змісту та процесу підготовки законопроекту міжнародним та європейським стандартам прямої демократії [5]. Конституційно-правове реформування не зупиняється, а утвердження конституційно-правових гарантій політичних прав і свобод не залежно від умов перебування держав, утвердження принципів громадянського суспільства – це основа і гарантія незворотності демократичних перетворень, які відбулися в Україні останнім часом.

У суспільній практиці люди стикаються з різними варіантами реформ: виборчою, грошовою, політичною, податковою, судовою і т. д. Загальне уявлення про реформу пов'язується найперше зі зміною існуючого стану суспільства та умов його життєдіяльності. Ці зміни здійснює так або інакше будь-яка державна влада постійно, без чого неможливо уявити розвиток суспільства [6, с. 6]. На сучасному етапі розвитку українського суспільства також проходять реформи, спрямовані на досягнення збалансованості у відносинах між державою і суспільством, її громадянами. Процес реформування правової системи України взагалі, багатогранний і системний процес, що потребує звернути увагу не лише на зміну конституційно-правового статусу центральних органів державної влади, а й головним чином приділити увагу ролі системи інститутів громадянського суспільства, як однієї з головних умов становлення правової держави і зрілого та самодостатнього громадянського суспільства.

Література:

1. Заворотченко Т.М. Конституційно-правові гарантії прав і свобод людини і громадянина в Україні. Дис...канд. юрид. наук.: – К.: НАН України Інститут держави і права ім. В.М. Корецького, 2002. – С. 123.
2. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 31.10.2022).
3. Регушевський Е.Є. Роль конституційно-правових гарантій у становленні і розвитку правової системи України. *Тези доповідей і наукових повідомлень науково-практичної конференції “Становлення і розвиток правової системи України”* (Київ, 21 березня 2002 року)

НАНУкраїни Інститут держави і права ім. В.М. Корецького – К., 2002. – С. 53-55.

4. Єсімов С. С. Державна політика розвитку громадянського суспільства – фактор забезпечення національної безпеки. *Сучасний конституціоналізм: проблеми теорії та практики: матеріали наукового семінару (25 червня 2021 р.)* / Західний науковий центр НАН України та МОН України, Львівський державний університет внутрішніх справ; упоряд. М. Т. Гаврильців. Львів, 2021. С. 82-85 URL: <https://ccu.gov.ua/library/suchasnyu-konstytucionalizm-problemy-teoriyi-ta-praktyku-2021> (дата звернення: 31.10.2022).

5. Законопроект про місцевий референдум у питаннях і відповідях. Громадська спілка «Коаліція Реанімаційний Пакет Реформ» URL: <https://rpr.org.ua/news/zakonoproiekt-pro-mistsevyu-referendum-u-rytanniakh-i-vidpovidiakh/> (дата звернення: 31.10.2022).

6. Ющик О.І. Правова Реформа: загальне поняття, проблеми здійснення в Україні. / Наукове видання. Монографія. – К.: Інститут Законодавства Верховної Ради України, 1997. – 191 с. – С. 6.